

A TANÍTÓI REND JELENTŐSÉGE

ilyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ha tanítóval vagy tanárral állunk szemben, mindig egy bizonyos elfogultság kell, hogy erőt vegyen rajtunk, mert hiszen mindnyájan, akik eljutottunk valahová az életbe, tanítványok is voltunk. Én a magam részéről tanítóimra és tanáira a legnagyobb szeretettel tudok visszaemlékezni. Abban az időben, amikor talán még nem is nevelték annyira a gyermeket, olyan kitűnő szellemet ismertem meg, hogy a tanítót és tanári karra csak megbecsüléssel, igen nagy megbecsüléssel tudok visszaemlékezni.

Az iskolánkívüli népművelésről beszélünk. A tanítói és a tanári kar iskolánkívüli életéről és működéséről, elhelyezkedéséről és életéről szeretnék beszélni. Ez az iskolánkívüli élet nagyon fontos. A tanítóság és tanárság hivatása nem szűnik meg akkor, amikor az utolsó fiú vagy leány elhagyja az iskola kapuját. Én azt kérem, azt várom és követelem a magyar tanári és tanítói kartól, hogy a nemzetnevelő elhivatottságát azután se adja fel, amikor kijön az iskola padjai közül, a gyermekek közül. Ha a tanító csak az ábécét vagy a számtant tanítaná, akkor ez a nemzet nem tudna nevelődni, fejlődni. De tovább megyek. Az a nemzeti társadalom, amely nem ismeri el, hogy a tanító nemcsak az iskolában tölt be egy többé-kevésbé — és inkább kevésbé — jól honorált szerepet, nemcsak egy mesterséget bonyolít le, nemcsak a mindennapi kenyérkeresetnek egy módoszata az iskola, magának árt és nem teljesíti a kötelességét. Ez a társadalom gyakran nem értette meg, hogy mit kell nyújtania a magyar nevelők társadalmának. Kérlek benneteket, hogy azt a szerepet, amelyet vállaltatok a fiatalok nevelésében, töltsétek be az egész életben. Aki tanító és tanár, abból sugározni kell az elhivatottságnak, annak tisztségét a falujában és városában, környezetében, ott, ahol áll, be kell töltenie azzal a gondolattal, hogy úgy működik a magyar életben, s a magyar életnek olyan értékes tagja lesz, hogy ezzel igazán meg fogja teremteni a magyar tanítói és tanári karnak a helyzetét és pozícióját ebben az országban.

Ha a vidéki városokat nézzük, azt látjuk, igen jelentős, nagy képzettségű tanári kar működik. Azt szeretném, hogy ha végignézzük a vidéki kulturális intézményeket, a vidéki és fővárosi lapokat, a meg-

jelenő könyveket, a tudományos, társadalmi vagy hasonló természetű folyóiratokat — ezeket régóta nagy figyelemmel kísérem —, minél több nyomát lássam annak, hogy a tanári kar tudományos munkáját a katedrán kívül is gyakorolja és folytatja. A tanári kar hangját és tollának nyomát ott szeretném találni a magyar élet minden tudományos, társadalmi és minden más vonatkozásában. Igen, ha ott fogjuk látni a magyar tanári kart minden tudományos megmozdulásban, minden kutatásban, minden munkában, akkor az a megbecsülés, ami kijár ma is a tanári karnak, még fokozódni fog és evvel fogja kivívni és megalapozni azt, hogy a nemzetépítésnek és a nemzetnevelésnek a tanítói és a tanári kar legyen legmegbecsültebb tényezője ebben az országban; ki fogja vívni azt, hogy ne lehessen politikát csinálni — ezen természetesen nem pártpolitikát, hanem nemzetpolitikát értek — ebben az országban a tanítói és a tanári kar támogatása és irányítása nélkül.

Újra nemzetiségi ország vagyunk, újra világnézetek áradatában vergődő, aránylag kisszámú nép vagyunk. Kire bizzuk mindezekben a problémákban az irányítást, a tisztánlátást, ha az erre a munkára vállalkozó tanári és tanítói testületre, fiatalságunk irányítójára nem?

Merem állítani, hogy e tekintetben mindnyájan egyformán gondolkoztok velem. Én e gondolatot most csak azért vetem fel, hogy önmagatokból induljatok ki; e mozgalom legyen öntudatoságra lendülés, amely azt mondja: igen, mi teljesítjük az új országépítésben feladatunkat.

Az iskolán kívüli népművelés nagy feladatot és nagy gondolatot jelent. Tényleg nem lehet csak 10—12 évig nevelni a gyermekeket, és azután egy életen át, 50 évig magára hagyni az embereket. Ez a nagy feladat, a nagy probléma. Abban az együttélésben, amely különösen a faluban kifejlődik a tanítói kar és a lakosság között, benne kell lennie az iskolán kívüli népművelésnek. A falu tanítója kell, hogy a jegyzővel együtt a falu vezetője, szellemi, lelki és erkölcsi életének irányítója legyen, s higgyétek el, hogy a státuszrendezés és fizetésrendezés s minden probléma, ami a tanítói gyűlésen felmerül, nem viszi előre annyira e testület és e társadalmi réteg ügyét, mint hogyha azt látjuk, hogy a tanítósság lelkesen áll az iskolán kívül is a nemzeti erők kimunkálásának szolgálatába.

Ebben az országban — mint említettem — nagy problémák vannak. Ezrei az embereknek, tízezrei a magyaroknak, százai a falvaknak nemzetietlenedtek el. Ezeket visszahódítani: missziós feladat. Ezt sohasem fogja tudni megcsinálni más, mint a magyar oktatói, tanítói munka. Semmi más! Itt hódítani, visszaszerezni elvesztett magyar

lelkeket csak rajtatok keresztül és veletek együtt lehet. Missziós feladat vár az új magyar tanítóságra ebben az országban. Mily rengeteg lélek és ember van itt, akit nem tudunk a nemzet munkájába állítani, mert nincsen megfelelően nevelve. Iskolánkívüli népoktatás kell, de nemcsak továbbképző tanfolyam, hanem iskolánkívül a magyarság örök szellemének a magyar népbe való becsepegtetése, a magyar népben való megerősítése. A hitnek, a bizalomnak, a magyar elhivatottságnak, a soha el nem fáradó, soha el nem csüggedő magyar léleknek újra való beleverése, belegyúrása a magyar fiatalságba és a magyar emberekbe: ez a tanítói feladat.

Ez a nagy hivatás. Arra kérem a magyar tanítótestületet, a magyar tanári testületet, hogy erre a feladatra is vállalkozzék. Mert írni-olvasni tudó, latinul beszélő, vagy valamit latinul tudó, matematikát többé-kevésbé tudó és hamar elfelejtő emberekből új magyar generáció még nem lesz. Új magyar generáció azokból lesz, akik öreg napjaikban is vissza fognak emlékezni arra a tanítóra és arra a tanárra, aki megindította őket a magyar élet útján.

Azt kívánom Nektek, következzenek be az, hogy akik kezeitek közül kikerülnek, mindnyájatokra ilyen szeretettel és tisztelettel gondoljanak vissza, s akkor tudom, hogy teljesítettétek kötelességeket. Ehhez a munkához kérem Rátok Isten áldását!*

Kállay Miklós

* Magyarország miniszterelnökének 1943 július 3-án Nyíregyházán, a népművelői továbbképző tanfolyamon mondott beszédéből.